کارشناسان حاضر در اجلاس هسته‌ای تهران در گفت‌وگو با «ایران» تشریح کردند

راهبرد اصلاح نگرش غرب به ایران هسته‌ای

[هرمز برادران]

محمد البرادعی مدیر آژانس بین المللی انرژی اتمی در تازه‌ترین گزارش خود با ارائه شواهد و دلایل مستند بر صلح آمیز بودن روند فعالیت های هسته ای و انطباق عملکرد ایران با مقررات بین المللی صحه گذاشت.

البرادعی در این گزارش نوشت: آژانس توانسته است به راستی آزمایی عدم انحراف مواد هسته ای اعلام شده در ایران ادامه دهد. ایران برای آژانس دسترسی به مواد هسته ای اعلام شده را فراهم کرده است.

به رغم گزارش البرادعی مواضع کشورهای غربی در قبال ایران همچنان بر محور سلسله ای از ادعاهای سیاسی استوار است و آمریکا به عنوان هدایتگر این رشته ادعاها هنوز به تکاپو برای اخلال در برنامه هسته ای ایران ادامه می دهد. به این صورت اکنون مسئله هسته ای ایران به میزان تقابل اراده سیاسی آمریکا با اراده حقوقی آژانس تبدیل شده است. نتیجه تلاش های آمریکا این شده که شورای امنیت سازمان در ۳ مرحله و با همراهی فرانسه و انگلیس قطعنامه هایی را علیه ایران وضع کرده است اما قاطبه تحلیلگران غربی بر این باورند که بازگرداندن چرخه هسته ای ایران به حالت اولیه امری محال است و غرب در نهایت باید موضع خویش را با عیار واقع گرایی اصلاح کند و شیوه های نوینی را در همکاری با ایران هسته ای پیش بگیرد.

این تحلیلگران در تأیید دیدگاه خود بر گزارش برآورد اطلاعات ملی آمریکا که اندکی پیش از گزارش البرادعی منتشر شد استناد می کنند. گزارشی که اظهارات ایران درباره برنامه هسته ای را تأیید کرد و بر ادعای مقامات کاخ سفید مهر ابطال زد. برای تحلیل روند چالش تازه جبهه غرب در پرونده هسته ای ایران نظرات شماری از صاحب نظران امور هسته ای را جویا شدیم.

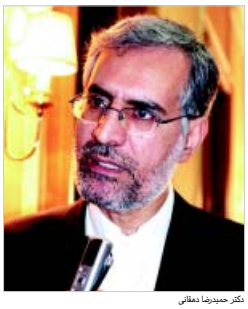
دکتر حمیدرضا دهقانی

پیر ایمانوئل دوپونت

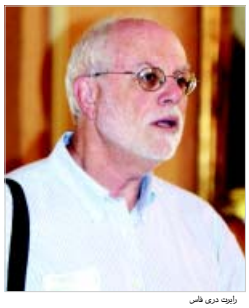
رابرت دری فاس

دری فاس: به عنوان یک آمریکایی معتقدم، قبل از هر چیزی باید سطح تنش ها را کاهش داد

کازا اونگ

جان سیمپسون

خانم اونگ، کارشناس مسائل ایران: بین موازین آژانس و خواسته های غرب ارتباطی وجود ندارد

خانم کازا اونگ کارشناس مسائل ایران در مرکز کنترل تسلیحات و عدم اشاعه تسلیحات کشتار جمعی در واشنگتن به «ایران» گفت: قطعنامه اخیر بر پایه یک رشته مطالبات گروه دولت های غربی استوار است. بین موازین آژانس و خواسته های غرب ارتباطی وجود ندارد.

وی اضافه کرد: در بحث برنامه هسته ای ایران هر بار تلاش شده که بهانه تازه ای برای اعمال تحریم علیه ایران پیدا شود.

این کارشناس در تحلیل سیر رفتار سیاسی غرب در مسئله هسته ای ایران می گوید: غرب برای کسب امتیاز از ایران به دو حربه تحریف افکار عمومی و اعمال فشار علیه ایران روی آورده است. از سال ۲۰۰۳ که مسئله هسته ای ایران در سطح جهانی مطرح شد تأثیرگذاری بر دیدگاه های محافل غرب و نهادینه سازی رفتارهای غیرقانونمند در سازمان های بین المللی در قبال ایران مشی همیشگی و مداوم دولت های غربی بوده است.

جان سیمپسون مفسر بی بی سی در حاشیه اجلاس هسته ای تهران نیز ابراز عقیده می کند: شهروندان غربی می گویند تأسیسات هسته ای ایران وقتی به روی بازرسان بین المللی باز باشد همه چیز حل و فصل خواهد شد.

آمریکا به عنوان مهمترین نیروی مخالف در مسیر فعالیت های هسته ای ایران شورای امنیت را نیز تحت نفوذ خود درآورده است.

چنین وضعیتی موجب شده تا میان وظایف آژانس و عملکرد شورای امنیت تناقضی حقوقی و قانونی پیش آید.

دکتر حمیدرضا دهقانی کارشناس خاورمیانه نیز در تحلیل رفتارهای غرب در برابر ایران هسته ای می گوید: رفتار شورای امنیت تابع مسائل سیاسی کشورهای ذی نفوذ در این شورا است، در حالی که رفتار آژانس بین المللی انرژی اتمی تا حدودی ناشی از مسائل فنی است، نفوذ برخی کشورها در این آژانس حیات نهادهای حقوق بین الملل را در معرض مخاطره قرار داده است.

اکنون شاهد یک رویارویی میان دو نهاد حقوقی و سیاسی سازمان ملل هستیم. شورای حکام آژانس با گزارش البرادعی به طور مثبت برخورد می کند ولی قطعنامه های پی در پی شورای امنیت تحت نفوذ برخی کشورها بویژه آمریکا نه تنها به گزارش نمایندگان رسمی آژانس اعتنا نمی کند بلکه به محل تسویه حساب با کشورهای مستقل تبدیل شده است.

وی در تشریح این دوگانگی به بحث عدم توازن میان حقوق و تکالیف در آژانس در قبال برنامه هسته ای ایران اشاره کرده و می گوید: «سند NPT حقوق را تعیین کرده و تکالیف را نیز مشخص کرده است، اما اعمال کنندگان این مقررات در شورای امنیت فقط تکالیف را در نظر می گیرند و کشورهای غربی با استفاده یک سویه به این پیمان در برنامه هسته ای ایران مفاد ان پی تی را به نفع خود بهره برداری می کنند.»

با نگاهی گذرا به سیر ارتباطات هسته ای ایران با آژانس و تروئیکای اروپایی به روشنی می توان دریافت که تکروی آمریکا امروز راه را بر توافق و پیشرفت در مذاکرات بسته است.

راهبرد آمریکا در این ماجرا راهبرد انزوای ایران است اما به اذعان تحلیلگران نه تحریم اقتصادی و نه انزوا هیچ یک نتوانسته اند پیشروی ایران به سوی اهداف خود را متوقف کند.

رابرت دری فاس خبرنگار آزاد آمریکایی در تشریح ویژگی های سیاست واشنگتن در برنامه هسته ای ایران به «ایران» می گوید: کشورهای دنیا مواضع مختلفی در این باره دارند. بیشترین فشارها از جانب آمریکا وارد می شود.

با این حال امروز محافل غیردولتی آمریکا دیدگاه های متفاوتی دارند.

او در اظهاراتی که مؤید چرخشی تازه در افکارعمومی آمریکا در حمایت از برنامه هسته ای ایران است، می افزاید: «من شخصاً و قویاً از حق ایران در دستیابی انرژی هسته ای دفاع می کنم. البرادعی نیز می کوشد روندی برای ایجاد اعتماد درباره پرونده هسته ای ایران ایجاد کند. من به عنوان یک آمریکایی معتقدم که قبل از هر چیزی باید سطح تنش ها را کاهش داد.»

ادامه رتین عضو کمیته خدمات دولتی آمریکا در گفت و گو با ما ضمن تأیید اظهارات این هموطن خود یک گام فراتر برمی دارد و کشورش را به مذاکره با ایران فرامی خواند.

وی می گوید: «به اعتقاد من اگر ایران و آمریکا به گفت و گوی مستقیم روی آورند می توان به سرعت مسائل هسته ای و دیگر موضوعات موجود در روابط دو کشور را حل و فصل کرد، البته با مذاکره ای بدون پیش شرط.»

اگرچه محافل غرب همواره بر ادامه اقدامات اعتمادساز از سوی ایران پافشاری می کنند اما گزارش البرادعی و حوادث پس از آن نشان داد که فرایند اعتمادسازی، تاکنون فرایندی یکجانبه بوده است.

خانم اونگ در این باره می گوید: در حال حاضر این مسئله به یک بن بست سیاسی مبدل شده که ریشه از رخدادهای گذشته دارد. ایران همواره همکاری های خوبی با آژانس داشته اما هنوز برخی کشورها خواستار اعتمادسازی با چارچوب مطلوب خودشان هستند.

اما معتقدم دو طرف باید در پی راهکاری سیاسی برای حل این مسئله باشند و غربی ها باید نشان دهند که مذاکره کنندگان قابل اعتمادی هستند.

ما در غرب از آمریکا می خواهیم که برای حل این مسئله پیش شرط گفت و گو با ایران را کنار بگذارد زیرا در غیر این صورت بن بست سیاسی ادامه خواهدیافت و این یک گام به عقب خواهدبود.

به اعتقاد این کارشناس هسته ای واشنگتن، مسئله دیگری که باید به آن پرداخت حل موضوعات گسترده تر آمریکا علیه ایران است. افرادی مانند خود من در آمریکا، واشنگتن را تحت فشار قرار داده ایم که به سوی عادی سازی روابط با ایران گام بردارد.

گروه دیگری از تحلیلگران با اشاره به این که برنامه هسته ای ایران از بحث پیرامون تعلیق یا تداوم غنی سازی اورانیوم خارج شده است، از ضرورت گشودن سطح جدید همکاری های هسته ای غرب با ایران سخن می گویند.

پیرایمانوئل دوپونت استاد دانشگاه نانت فرانسه در تشریح مسیر آتی همکاری ها به خبرنگار «ایران» می گوید: برخوردهای اخیر غرب متأثر از تصورات غرب درباره بعد نظامی برنامه هسته ای ایران است. اما گزارش البرادعی نشان داد که وجود چنین چیزی غیرمحتمل است زیرا ایران با موفقیت به سؤال های آژانس پاسخ داده و تأسیسات هسته ای خود را به روی کارشناسان باز گذاشته است.

او اضافه می کند: قطعنامه اخیر مبتنی بر خواسته غرب برای تعلیق برنامه هسته ای ایران است که این مسئله خارج از اصول کاری آژانس است.

طبق ماده اول منشور سازمان ملل، شورای امنیت باید دلیل مستندی بر اعمال تحریم داشته باشد.

این درحالی است که آژانس به چنین درک و دریافتی نرسیده است و سندی برای آن وجود ندارد.

بنابراین این قطعنامه فاقد بیان حقوقی است.

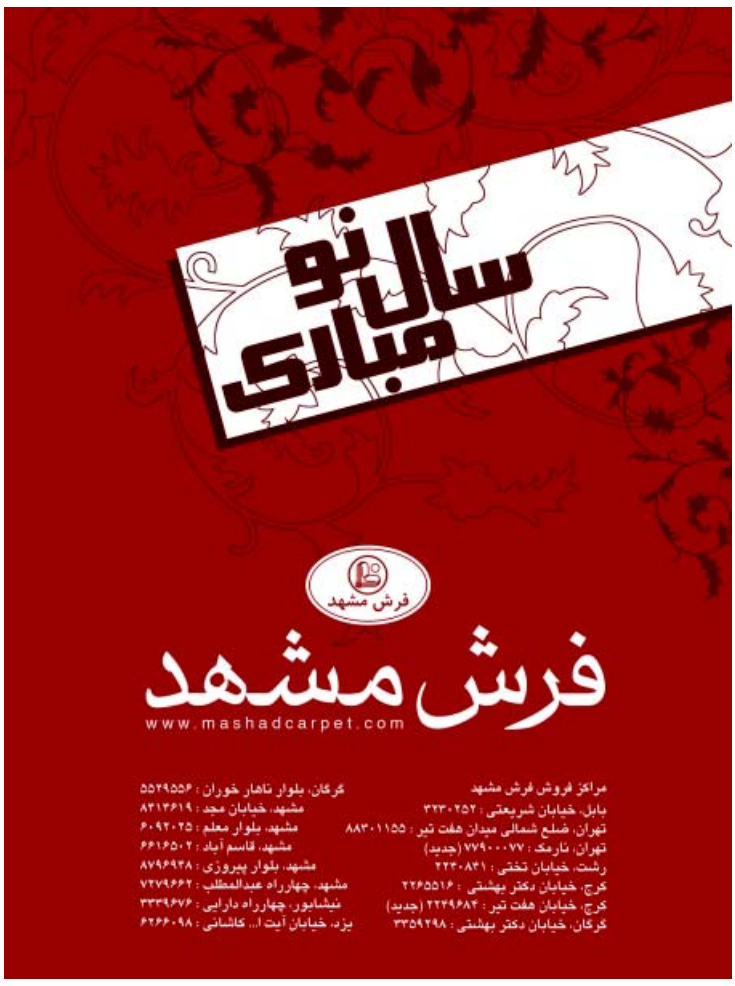

یادداشت

سازمان کنفرانس اسلامی و چشم‌انداز آینده

[سیدنعمت الله قادری*]

قرار است یازدهمین اجلاس سران عضو کشورهای کنفرانس اسلامی در داکار پایتخت سنگال از تاریخ ۱۸ الی ۲۴ اسفندماه ۸۶ برگزار شود. سنگال از جمله کشورهای آفریقایی است که در سازمان کنفرانس اسلامی از سابقه فعالیت و نقش عمده ای برخوردار بوده است و در نشست ها و اجلاس های سازمان بسیار فعال و به نوعی هدایت کننده مواضع سایر هیأت های آفریقایی بوده است.

از میان ۵۷ کشور اسلامی عضو سازمان کنفرانس اسلامی ۲۷ کشور از مجموعه کشورها آفریقایی می باشند یعنی تقریباً نیمی از اعضای این سازمان را کشورهای آفریقایی تشکیل می دهد.

با توجه به تحولاتی که در سطح منطقه ای و بین المللی بویژه جهان اسلام رخ داد این اجلاس در این مقطع زمانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و سران اسلامی با اهتمام خود می توانند از تمام ظرفیت ها و فرصت ها و جایگاه این سازمان در چارچوب حفظ و صیانت منافع امت اسلامی در سطح منطقه ای و بین المللی به کار گرفته و استفاده نمایند چرا که یکی از اهداف و استراتژی تأسیس این سازمان حفظ و ایجاد همبستگی اسلامی میان امت اسلامی و کشورهای اسلامی و حمایت و تقویت و توسعه همکاری های فیمابین در ابعاد مختلف در چارچوب منافع و حقوق امت اسلامی بوده و می باشد که البته با گذشت بیش از سی سال از تأسیس آن دامنه فعالیت این سازمان گسترش یافته و هم اکنون موضوعات مختلف حقوقی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی، فرهنگی و غیره را نیز در برگرفته است و اعضای آن از ۲۵ کشور به ۵۷ کشور افزایش یافته است. در همین راستا اسلام به عنوان یک دین جهانشمول و ضد تجاوز و ظلم، استبداد، استعمار، استثمار و حامی و طرف دار عدالت و حق خواهی و حق طلبی جایگاه بلند و رفیعی در بین ملل عدالت خواه داشته و دارد.

از جهتی قدرت های مخالف اسلامی که همبستگی و تعامل و انسجام بین ملل اسلامی را مخالف منافع سلطه جویانه خود می بینند اسلام را رقیبی نیرومند در عرصه جهانی و بین المللی و منطقه ای ارزیابی می نمایند و با تمام توان و امکانات خود به مقابله با اسلام برنامه ریزی می کنند. از سویی امروزه مسلمین با خودآگاهی افزونتر سیاسی، فرهنگی و با الهام از پیشینه پرفروغ تاریخ و تمدن اسلامی خود خواستار جایگاهی شایسته در نظام بین المللی و مشارکت همه جانبه در نظام های حقوقی و اجتماعی خود می باشند و جهان نمی تواند خود را از مشارکت این سرمایه عظیم محروم و آن را نادیده انگارد.

امروزه مسلمین به خوبی پی برده اند که در یک منطقه حساس و استراتژیک و سوق الجیشی که از نظر جغرافیای سیاسی و امنیتی بر آن حاکم بوده و مسلط می باشند و قدرت های جهانی برای حفظ منافع خود بخصوص در زمینه انرژی و مبادلات بازرگانی و غیره به این منطقه نیاز مبرم دارند الزاماً باید با مسلمانان تعامل و همکاری داشته باشند. همچنین عموم کشورهای اسلامی دارای منابع و مواد خام استراتژیک هستند که جهان صنعتی غرب برای فعال کردن و به حرکت درآوردن چرخ های ماشین صنایع و اقتصاد خود شدیداً به آن نیازمند می باشد.

از سویی کشورهای اسلامی با تکیه به توانمندی و تجربیات داخلی خود به نحوی که کشورهای اسلامی در حال توسعه به عنوان قطب اقتصادی و صنعتی و کشورهای فقیر تأمین کننده منابع و مواد خام آن کشورها با به کارگیری و استخدام نیروهای جوان، متخصص و با تجربه مکمل یکدیگر بوده و با هم تعامل و همکاری نموده و مانع حضور و نفوذ استثمارگرایانه بیگانگان در سطوح مختلف در کشورهای اسلامی گردند.

از همه مهم تر بازگشت مسلمانان به هویت اسلامی خویش است. امروزه مسلمانان به اسلامی بودن خود می بالند و خواستار اجرای قوانین و شریعت حقه و اسلام ناب محمدی هستند. موج اسلام خواهی، و احقاق حقوق اسلامی و شهروندی خود در خارج از منطقه و محدوده جغرافیای بلاد اسلامی به همین دلیل و انگیزه می باشد. ولی علی رغم توانمندی و ظرفیت بالای جهان اسلام متأسفانه اسلام و مسلمانان همچنان در معرض تهدیدات، تهاجم غرب و نیز رژیم صهیونیستی می باشد.

تلاش قدرت های متجاوز برای مخدوش نمودن چهره اسلام و مسلمانان و وارد آوردن اتهاماتی هم چون نقض حقوق بشر، مبارزه با تروریسم، موضوع ایجاد دموکراسی و نیز مشکلات ناشی از نارسایی های سیاسی، امنیتی، اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، صنعتی و غیره در جوامع اسلامی همه مسائلی است که نقش کنفرانس اسلامی را در این مقطع زمانی برجسته و با اهمیت می سازد.

در این اجلاس مسائل مهمی چون اشغال عراق، افغانستان کشتار بی رحمانه و تجاوز به زن و مرد و کودک ملت بی دفاع فلسطین توسط رژیم صهیونیستی، مقابله با تروریسم، توطئه و تبلیغات سوء و تصمیمات غیرحقوقی و غیرقانونی شورای امنیت علیه ایران در رابطه با انرژی صلح آمیز هسته ای (تحریم)، حفظ و صیانت و دفاع از حقوق اقلیت های مسلمان در کشورهای غیراسلامی، خلع سلاح اتمی رژیم اشغالگر قدس، مسئله لبنان، بحران دارفور، سومالی، امنیت و همبستگی اسلامی در ابعاد سیاسی، اقتصادی، امنیتی و ... و راهکارهای ارائه شده توسط کمیته های مربوطه و ده ها مسائل و موضوعات دیگر می تواند در دستور کار کمیته های مربوطه قرار گرفته و توسط سران قطعنامه های لازم صادر گردد. زیرا سازمان کنفرانس اسلامی بعد از سازمان ملل متحد بزرگترین سازمان بین المللی محسوب می شود که به عنوان تنها مرجع کشورهای اسلامی باید مشکلات امت اسلامی را مورد بررسی قرار داده و همواره تأمین کننده منافع مسلمانان و کشورهای اسلامی باشد.

گرچه کشورهای عضو از نقطه نظر اشتراک دین همسو هستند ولی به دلایل مختلف جغرافیایی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و بخصوص عدم همسویی منافع ملی کشورها با یکدیگر منجر به خنثی شدن هرگونه تحرک برای پیشبرد اهداف سازمان گردیده و رقابت های درون سازمانی مانع از یکپارچگی و وحدت رویه در تصمیمات لازم و ضروری برای جهان اسلام گردیده است.

کشورهای عضو در چنین شرایط حساسی که دنیای غرب از هیچگونه توطئه و تهدیدی با اسلام ستیزی علیه اسلام و مسلمین کوتاهی نکرده و درصدد تغییر جغرافیای منطقه به بهانه صلح خاورمیانه در قلب و کانون جهان اسلام بوده است و همچنان از هرگونه توطئه و اهانتی به اسلام و مسلمین فرو گذار نمی کند این اجلاس باید با اراده سیاسی و همسویی اهداف و استراتژی های اسلامی تعیین شده از طریق همکاری و مشارکت نزدیک با یکدیگر در قالب سازمان کنفرانس اسلامی عمل نمایند که با بهره برداری از توان و امکانات به موقع خود قادر خواهند بود به جایگاه واقعی خود در نظام بین الملل دست یافته و از حقوق مسلمین در روند تحولات بین المللی نقش مناسب و قدرتمندی ایفا کند و همه اینها موضوعی است که سران در این اجلاس پیش رو دارند که چگونه نسبت به مسائل خطیر و حساس جهان اسلام و مسلمین احساس مسئولیت نموده و براساس آن تصمیم گرفته و اتخاذ مواضع نمایند که آینده نزدیک آن را روشن خواهد نمود.

* سفیر سابق ایران در سودان